

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

Magyar Köztársaság Alkotmánybírósága
1535 Budapest, Pf. 773.

Tárgy: indítvány jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott [.....] az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § b) pontja, 21. § (2) bekezdése és 37. §-a alapján indítványozom, hogy a T. Alkotmánybíróság állapítsa meg a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 2. § (6) bekezdésének alkotmányellenességét és egyúttal semmisítse meg a hivatkozott rendelkezést, mivel az a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 54. § (1) bekezdésébe ütközik.

Az Alkotmány 32/A. § (2) és (3) bekezdéseiben megfogalmazott, az Alkotmánybíróság hatáskörét érintő szabályokra tekintettel az indítványozó hangsúlyozza, hogy a támadott jogszabályhely alkotmányellenességét kizárólag az emberi méltóság sérelmére alapozza, minden egyéb alapjogra történő hivatkozás csak annyiban releváns, amennyiben az emberi méltóság sérelmének igazolására szolgál.

Az indítványt a következő indokok támasztják alá.

1. A hátrányos megkülönböztetés tilalma és az emberi méltósághoz való jog alkotmányjogilag releváns összefüggérendszere

A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 54. § (1) bekezdése szerint „a Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

T. Alkotmánybíróság 61/1992. (XI. 20.) határozatában elvi élel mutatott rá az emberi méltósághoz való jog és az Alkotmány 70/A. §-a által deklarált diszkrimináció-tilalom szoros összefüggésére, amikor a következőket szögezte le. „ (...) Az Alkotmánybíróság már több határozatában foglalkozott az Alkotmány 70/A. §-ának értelmezésével. Bár a jogegyenlőség fogalma csupán a hivatkozott § (3) bekezdésének szövegében lelhető fel, a jogegyenlőség követelménye jelen van a 70/A. § valamennyi szabályában. A jogegyenlőség lényege, hogy az állam, mint közhatalom, s mint jogalkotó köteles egyenlő elbánást biztosítani a területén tartózkodó minden személy számára. Ebben az összefüggésben nem tehet különbséget közöttük faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerint. Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt tilalom nem csak az emberi, illetve az alapvető állampolgári jogokra irányadó, hanem e tilalom - amennyiben a különbségtétel sérti az emberi méltósághoz való jogot - kiterjed az egész jogrendszerre, ide értve azokat a jogokat is, amelyek nem tartoznak az emberi jogok, illetőleg az alapvető állampolgári jogok közé. (...)”

8/2010. (I. 28.) határozatában pedig a következőképpen foglalta össze az előzőekben kifejtetteket. „(...) Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a diszkrimináció Alkotmányban meghatározott tilalma elsősorban az alkotmányos alapjogok tekintetében tett megkülönböztetésekre terjed ki. Ha a megkülönböztetés nem emberi jog vagy alapvető jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot sérti. Az Alkotmánybíróság kifejtette azt is, hogy alkotmányellenes megkülönböztetésről csak akkor lehet szó, ha a jogszabály egymással összehasonlítható, a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. Alkotmányellenes megkülönböztetés mindezek alapján csak akkor állapítható meg, ha összehasonlítható helyzetben lévő személyek között tesz a jogalkotó olyan különbséget, amely alapjogsérelmet okoz, illetőleg azzal az egyenlő méltóság alkotmányos követelményét sérti. (...)"

A T. Alkotmánybíróság előzőekben idézett határozataiból megállapítható, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalma, illetve pozitív megközelítésben, az állam, mint közhatalom, és mint jogalkotó, jogegyenlőség biztosítására vonatkozó kötelezettsége kiterjed az egész jogrendszerre, amennyiben a különbségtétel az emberi méltósághoz való jogot sérti. Az emberi méltósághoz való jog sérelme pedig, annak „anyajog” jellegéből következően (8/1990 (IV. 23) AB határozat) – az Alkotmány 32/A. § (2), (3) bekezdései által is megengedve – minden esetben alkotmányos felülvizsgálat alapjául szolgálhat.

Így az indokolás további részében először az indítványban kifogásolt jogszabályhely hátrányos megkülönböztetést megvalósító jellege, azt követően pedig az nyer bizonyítást, hogy ez a különbségtétel az emberi méltóságot sérti.

2. Az összehasonlítható helyzet, a homogén csoportképzés és a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 2. § (6) bekezdése által alkalmazott hátrányos megkülönböztetés

Általános helyzetleírás

Az 1997. évi LXXXI. törvény 2. § (6) bekezdése alkotmányosan homogén csoportba tartozó személyekből önkényesen két csoportot képezett, s a két csoport tagjait eltérő jogokkal ruházta fel. A 2011. december 1-jét követően az egyik csoport tagjai – azok, akik 2011. január 31-éig magánnyugdíjpénztári tagsági jogviszonyuk fenntartását kezdeményezték, vagy a nevezett időpontot követően létesítenek magánnyugdíjpénztári tagsági jogviszonyt – a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerben további szolgálati időt nem szereznek, és az ezt követően szerzett keresetük, jövedelmük a társadalombiztosítási nyugellátások megállapítása során nem vehető figyelembe, másik csoport tagjai viszont az öregségi nyugdíj szempontjából elismert szolgálati időt szereznek (1997. évi LXXX. törvény (Tbj.) 37. §).

A nevezett törvény értelmében az öregségi nyugdíj összege az elismert szolgálati időtől és a figyelembe vehető havi átlagkeresettől függ. Ugyanakkor mindkét csoport köteles nyugdíj-biztosítási járulékot fizetni, a Tbj 19. § (1) bekezdése szerint a foglalkoztató és a biztosított egyéni vállalkozó által fizetendő társadalombiztosítási járulék mértéke 27 százalék, ebből a nyugdíj-biztosítási járulék 24 százalék, míg a (2) bekezdés alapján a biztosított által fizetendő nyugdíjjárulék mértéke a) kizárólag a társadalombiztosítási nyugdíj hatálya alá tartozó biztosított esetében 10 százalék, b) magánnyugdíjpénztár tagja esetében 2 százalék. Az AB azt már megállapította, hogy a nyugdíjjogosultság szempontjából irreleváns, hogy a munkáltató vagy a munkavállaló fizeti a járulékot, a kettő eset alkotmányjogilag egyenértékű, mivel mindkettő közteher forrása a munkavállaló jövedelme (43/1995. (VI. 31.) AB határozat ABH 1995. 188, 194). A Tbj. 37. §-a is ezzel összhangban a biztosítással járó jogviszonytól teszi függővé a szolgálati idő elismerhetőségét, nem releváns az, hogy azt ki fizeti meg, a járulék forrása és alapja a biztosítási jogviszonyban szerzett jövedelem.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

A szabályozás értékelése

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlata alapján a hátrányos megkülönböztetés lényeges tulajdonságaik tekintetében hasonló helyzetben lévő személyekkel szembeni eltérő bánásmódot jelent objektív és ésszerű indok hiányában (Zarb Adami v Malta para 71). Ezzel teljesen megegyező álláspont található az Alkotmánybíróság előzőekben idézett 8/2010 (I. 28) határozatában, miszerint „alkotmányellenes megkülönböztetésről csak akkor lehet szó, ha a jogszabály egymással összehasonlítható, a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne”.

Egyrészt tehát a „hasonló helyzetben lét”, az összehasonlíthatóság, másrészt pedig az objektív és ésszerű indok hiánya jelentenek releváns megítélési pontokat a diszkrimináció-tilalommal kapcsolatban, ahogyan azt az Emberi Jogok Európai Bírósága a Rasmussen v Dánia ügyben is egyértelművé tette.

Az összehasonlítható helyzet tesztje szoros összefüggést mutat a magyar Alkotmánybíróság homogén-csoportképzés módszerével, melyet - ahogyan arra a T. Alkotmánybíróság 14/1995 (III.13.) határozatában, s fentebb hivatkozott, 8/2010. (I. 28.) határozatában is rámutatott - adott jogszabályhely diszkrimináció tilalmába ütközésének vizsgálata során állandó gyakorlata szerint következetesen alkalmaz. Mindkét esetben ugyanarról van ugyanis szó: hátrányos megkülönböztetést valósít meg az olyan rendelkezés, amely megkülönböztet és eltérően kezel egymással azonos helyzetben lévő személyeket.

Az 1997. évi LXXXI. törvény 2. § (6) bekezdése értelmében a személyek egyik csoportjába a magánnyugdíj-pénztári tagsági jogviszonyukat megtartók, illetve azt 2011. január 31-ét követően létrehozók, míg a másikba a magánnyugdíj-pénztári tagsági jogviszonyukat megszüntetők és ezzel az állami nyugdíjrendszerbe átlépők, valamint a 2011. január 31-ét követően ugyanide lépő személyek tartoznak.

E két csoportba tartozó magánszemélyek homogén, egymással összehasonlítható helyzetben lévő csoportot képeznek. Hiszen

- a) az 1997. évi LXXXI. törvény 2010. évi CLIV. törvénnyel történő módosításának- mely a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló törvény 2. §-át az indítványban kifogásolt (6) bekezdéssel egészítette ki - hatályba lépését megelőzően több mint egy évtizedig azonos jogszabályok hatálya alatt álltak, amennyiben mindkét csoport tagjai jogosultak voltak szolgálati idő elismerésére és öregségi nyugdíjra,
- b) mindkét csoport tagjai rendelkeznek munkaviszonnyal (vagy egyéb biztosításra jogosító jogviszonnyal), sőt a két csoportba tartozók akár tökéletesen azonos tartalmú munkaviszonnyal is rendelkezhetnek (például ugyanazon cégnél két pályakezdő azonos munkakörben, fizetéssel)
- c) mindkét csoport tagjai hozzájárulnak a társadalombiztosítási nyugdíjrendszer finanszírozásához, mivel foglalkoztatójuk azonos mértékű, 24%-os nyugdíj-járulékot köteles fizetni jövedelmük után.

A két csoportba tartozók pusztán annyiban különböznek egymástól, hogy a kizárólag a társadalombiztosítási nyugdíj hatálya alá tartozó biztosítottak által fizetendő nyugdíjjárulék mértéke 10%, a magánnyugdíj-pénztár tagja esetén pedig 2% (Tbj. 19.§ (2) bekezdése).

Vagyis mindkét csoport hozzájárul a társadalombiztosítási nyugdíj finanszírozásához, e tekintetben homogén csoportot képeznek, azonban azok, akik magánnyugdíj-pénztári tagok lesznek vagy maradnak 2011. január 31-ét követően, semmilyen társadalombiztosítási öregségi nyugdíjra nem

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

jogosultak. Ez pedig ésszerűtlen hátrányt eredményező megkülönböztetés: az ésszerű megkülönböztetés az lehetne, ha az eltérő mértékű finanszírozásra tekintettel – amely abból fakad, hogy a magán-nyugdíjpénztári tagok által fizetendő társadalombiztosítási nyugdíj-járulék mértéke a kizárólag társadalombiztosítási nyugdíj hatálya alá tartozókhöz képest kisebb – a két csoport tagjai eltérő mértékű öregségi nyugdíjra lennének jogosultak, a különbségnek pedig meg kell egyeznie a finanszírozási arány eltéréseivel.

3. A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 2. § (6) bekezdése által megvalósított különbségtétel, illetve az általa okozott hátrány sérti az emberi méltósághoz való jogot

3.1 Az emberi méltósághoz való jog sérelmének megvalósulása azáltal, hogy a megkülönböztetés sérti a szociális biztonsághoz való jogot

73/2009. (VII. 10.) határozatában T. Alkotmánybíróság – hivatkozva 32/1998. (VI. 25.) határozatában foglaltakra - a következőket mondta ki. „Az Alkotmánybíróság 32/1998. (VI. 25.) AB határozata a rendelkező részben állapította meg: „az Alkotmány 70/E. §-ában meghatározott szociális biztonsághoz való jog a szociális ellátások összessége által nyújtandó olyan megélhetési minimum állami biztosítását tartalmazza, amely elengedhetetlen az emberi méltósághoz való jog megvalósulásához.” (ABH 1998, 252.). (...) Megállapítható, hogy az emberi méltóság védelme megköveteli azt is, hogy az állam tartózkodjon olyan intézkedések törvénybe foglalásától, amelyek alkalmazása — a jogszabályi környezetből felismerhetően — súlyosan veszélyezteti a magánszemély és a vele együtt élő közeli hozzátartozók megélhetését.”

Az 1997. évi LXXXI. törvény 2. § (6) bekezdése szerint azok a személyek, akik 2011. január 31-ét követően létesítenek magán-nyugdíjpénztári tagsági jogviszonyt, illetve a magán-nyugdíjpénztári tagsági jogviszonyukat ez után az időpont után is fenntartják, a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerben további szolgálati időt nem szereznek, és az ezt követően szerzett keresetük, jövedelmük a társadalombiztosítási nyugellátások megállapítása során nem vehető figyelembe. Ennek következtében a valamely magánnyugdíjpénztárban tagsági jogviszonnyal rendelkező személyek nyugdíjas éveikben a magánnyugdíj-pénztári tagsági jogviszonyukat megszüntetőkhöz (és ezzel az állami nyugdíjrendszerbe átlépőkhöz), valamint a 2011. január 31-ét követően ab ovo a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe lépő személyekhez képest nagyságrendekkel alacsonyabb összegű nyugellátásban részesülnek majd. A különbség a munkaviszonyban eltöltött idő hosszával arányosan növekszik (annak ellenére, hogy a kötelezően befizetendő nyugdíjjárulék körülbelül háromnegyed része mind az állami, mind pedig a magán-nyugdíjpénztári rendszerbe tartozó munkaviszonyban álló személyek után az állam részére kerül befizetésre.)

Mindezek fényében, különösen egy fiatal pályakezdő, illetve munkaviszonyban töltött éveinek az elején járó személy esetében abból következően, hogy nyugdíjba vonulását követően nyugdíját szinte kizárólag magán-nyugdíjpénztári tagdíj-befizetései után kapja majd és társadalombiztosítási nyugellátásra gyakorlatilag nem lesz jogosult, alappal feltételezhető, hogy létfenntartási nehézségekkel kell majd szembenéznie, szociálisan bizonytalan helyzetbe fog kerülni. Ellentétben a magán-nyugdíjpénztári tagsági jogviszonyukat megszüntető, illetve eleve az állami nyugdíjrendszerbe belépő személyekkel, akiknek – legalábbis amiatt, hogy befizetések és munkában eltöltött idejük adott esetben jelentős hányada nyugdíjuk megállapításakor nem vehető figyelembe – effajta szociális nehézségekkel várhatóan nem kell majd szembenézniük.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

Visszaulva a fentebb idézett AB határozatra: egy bizonyos megélhetési minimum állami biztosítása elengedhetetlen az emberi méltósághoz való jog megvalósulásához. A szociális biztonsághoz való jog – ilyen fokú - sérelme tehát az emberi méltósághoz való jogba ütközik. Az 1997. évi LXXXI. törvény 2. § (6) bekezdésének törvénybe iktatásával a jogalkotó olyan szabályt tett a magyar jogrendszer részévé, „amely alkalmazása — a jogszabályi környezetből felismerhetően — súlyosan veszélyezteti a magánszemélyt”, sőt adott esetben „a vele együtt élő közeli hozzátartozók megélhetését.” Ez pedig a T. Alkotmánybíróság szerint elfogadhatatlan, az emberi méltósághoz való jog sérelmét eredményezi.

3.2 Az emberi méltósághoz való jog sérelmének megvalósulása azáltal, hogy a megkülönböztetés érinti a tulajdonhoz való jogot, mint a magánautonómia gyakorlásának materiális alapját

8/1990. (IV. 23.) határozatában T. Alkotmánybíróság a következőket fogalmazta meg: „(...) az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogot az ún. általános személyiségi jog egyik megfogalmazásának tekinti. A modern alkotmányok, illetve alkotmánybírói gyakorlat az általános személyiségi jogot különféle aspektusaival nevezik meg: pl. a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogként, az önrendelkezés szabadságához való jogként, általános cselekvési szabadságként, avagy a magánszférához való jogként. (...)” 9/1992. (I. 30.) AB határozatában pedig kifejezésre juttatta, hogy „az önrendelkezés joga az állandó alkotmánybírói gyakorlat szerint az emberi méltósághoz való jog tartalmi eleme (...)”.

A T. Alkotmánybíróság előzőekben idézett határozataiból egyértelműen megállapítható, hogy az önrendelkezés szabadságához való jog, a cselekvés szabadsága az emberi méltósághoz való jog egy-egy aspektusát jelentik, annak tartalmi elemeit alkotják.

Az emberi méltósághoz való jog immanens elemét képező egyéni cselekvési autonómia és a tulajdonhoz való jog kapcsolatára T. Alkotmánybíróság 64/1993. (XII. 22.) határozatában mutatott rá. Eszerint „az Alkotmány a tulajdonjogot, mint az egyéni cselekvési autonómia hagyományos anyagi alapját részesíti alapjogi védelemben. Az alkotmányos védelemnek úgy kell követnie a tulajdon társadalmi szerepének változását, hogy közben ugyanezt a védelmi feladatot elláthassa. Amikor tehát az egyéni autonómia védelméről van szó, az alapjogi tulajdonvédelem kiterjed a tulajdon egykori ilyen szerepét átvevő vagyoni jogokra, illetve közjogi alapú jogosítványokra is (például társadalombiztosítási igényekre).” Abban a kérdésben pedig már a Magyar Alkotmánybíróság is egyértelműen állást, hogy a járulékfizetési kötelezettségen alapuló társadalombiztosítási ellátásokra való jogosultságokat alkotmányos tulajdoni védelem illeti meg (/1995. (VI. 31.) AB határozat és 56/1995. (IX. 15.) AB határozatok). Így a támadott szabályozás tulajdonjogot érintő megkülönböztetése sérti az emberi méltóságot is, hiszen a tulajdonelvonás mértéke az egyéni autonómia gyakorlását teszi aránytalanul és ésszerűtlenül nehézé. Vagyis nem tesz mást a jogalkotó, mint elvonja az autonómia gyakorlásának materiális alapját, alkotmányosan védhető indok nélkül.

3.3 Az objektív és ésszerű indok hiánya a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 2. § (6) bekezdése által alkalmazott különbségtétellel összefüggésben

Az indítványban kifogásolt jogszabályhellyel kapcsolatban az előzőekben bizonyítást nyert, hogy egymással összehasonlítható helyzetben lévő, homogén csoportot képező személyek között hátrányos megkülönböztetést alkalmaz, amely az emberi méltósághoz való jog sérelmét eredményezi, az annak immanens elemeit képező szociális biztonsághoz és tulajdonhoz való jog sérelmével összefüggésben. Ugyanakkor mindenképpen szükséges arra is rámutatni, hogy e megkülönböztetésnek nincs objektív (tárgyilagos mérlegelés szerinti) és ésszerű indoka.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

Az objektív és ésszerű indok vizsgálatának relevanciájára a 2. pont is felhívta a figyelmet: hátrányos megkülönböztetést valósít meg az a jogszabályi rendelkezés, amely úgy tesz különbséget összehasonlítható helyzetben lévő, homogén csoportot alkotó személyek között, hogy annak objektív és ésszerű indoka nincs.

A tárgyilagosság és ésszerűség kritériumait – az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlatával összhangban - T. Alkotmánybíróság is alapvető fontosságúnak minősítette a hátrányos megkülönböztetés megítélését illetően 35/1994. (VI. 24.) AB határozatában: „az alapjognak nem minősülő egyéb jogra vonatkozó, személyek közötti hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság általános személyiségi jogával és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagossá mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes.”

A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 2. § (6) bekezdése által megvalósított különbségtételnek objektív és ésszerű indoka nincs, az alkalmazott megkülönböztetés önkényes, a következők miatt.

Az 1997. évi LXXXI. törvényt módosító – annak 2. §-t az indítványban kifogásolt (6) bekezdéssel kiegészítő - T/1817. számú törvényjavaslat általános indokolása a következőket tartalmazza. „A törvényjavaslat egyik leghangsúlyosabb eleme, hogy aki nem lép vissza a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe, az ugyan 2011. december 31-ét követően is teljesíti kötelező magánnyugdíjpénztári befizetését (a teljes munkavállalói, azaz 10 %-pontos mértékben) magánnyugdíjpénztárába, azonban ettől a dátumtól kezdődően nem jogosult a társadalombiztosítási pillérből nyugdíjellátásra, azaz mintegy „kiszereződik” az állami társadalombiztosítás rendszeréből.” A részletes indokolás is megerősíti az általánosban megfogalmazottakat: „a maradékos magánnyugdíjpénztári tag 2012. január 1-jével kiszereződik a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerből. Kiszereződése esetén a további ellátást megalapozó jogszerezés lehetősége megszűnik.”

A kiszereződés fogalom azonban értelmezhetetlen olyan helyzetben, amikor valaki kötelezettségeit teljesíti (vagyis utána foglalkoztatója befizeti a 24%-os járulékot). Már a római jog óta érvényes elv a Societas leonina tilalma: akkor is semmisnek tekintették az olyan társaságot, ahol valamelyik társ csak a terhekből veszi ki a részét, a hasznokból viszont nem részesül, a támadott szabályozás pedig éppen ilyen társaságot hoz létre a társadalmi kockázatközösségben: a magánnyugdíj-pénztárak tagjai 2011. december 1-jétől semmilyen előnyeit nem élvezik annak, hogy jövedelmük jelentős részét a társadalombiztosítási nyugdíj finanszírozása céljából vonják el. Faktuálisan nem igaz, hogy kiszereződik egy társadalombiztosítási rendszerből az, aki annak fenntartásához munkajövedelmének jelentős hányadával hozzájárul.

A „kiszereződési” érvhez hasonlóan, a szabályozás további igazolására szolgáló, a hivatalos kommunikáció által megfogalmazott érvelés elemeinek egyike sem tekinthető olyan objektív és ésszerű indokolásnak, amely igazolná, hogy szükséges cél érdekében arányos vagy akár csak jogkorlátozást valósít meg a szabályozással az állam.

A szabályozásra vonatkozó javaslat nyilvános bejelentésekor az azért felelős miniszter ugyanis úgy fogalmazott, hogy a nyugdíjmentő törvénycsomagra azért van szükség, mert 2011-ben az állam által kifizetendő, közel 3 ezer milliárd forint összegű nyugdíj 30 százalékára, 900 milliárdra nincs fedezet a nyugdíjkasszában, ugyanis ennivel kevesebb nyugdíjjárulék érkezik be a társadalombiztosítás nyugdíj pillérébe. „A nyugdíjmentő törvénycsomag célja, hogy biztonságossá tegye az állami nyugdíjrendszert. A másik célja, hogy választhatóvá tegye a nyugdíjrendszert, azaz mindenki döntse el, hogy az állami

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

rendszerben, vagy az önkéntes nyugdíjrendszerben marad, hiszen januártól a korábbi kötelező magán-nyugdíjpénztári rendszer is önkéntes magánnyugdíjpénztárrá alakul.”
A miniszterelnök 2010. december 12-i video-üzenetében pedig azt mondta, hogy „a nyugdíjrendszer átalakításának egyetlen, de világos és érthető oka van: ez pedig az államadósság.”

Az állami nyugdíjrendszer aktuális állami általi finanszírozhatatlanságával kapcsolatos érv nem valós. Egyrészt az állítást egyetlen számadat, tanulmány sem támasztja alá, másrészt, ha igaz is lenne, az államnak akkor is lehetősége van nem diszkriminatív szabályok széles tárházával megteremteni a finanszírozást (fiskális megszorítások, strukturális reformok), különösen nem hivatkozhat az állam finanszírozási nehézségekre akkor, amikor egyébként radikális személyi jövedelemadó és társasági adó csökkentést hajjt végre.

Ehhez kapcsolódó további megfontolás, hogy a diszkriminatív szabályozás nem is alkalmas a nem bizonyított pénzügyi válsághelyzet kezelésére, hiszen a hátrányos megkülönböztetést alkalmazó szabályozás eredményeképpen előálló megtakarítás (vagyis az a tény, hogy a magánnyugdíj pénztárak tagjai nem szereznek szolgálati időt és így az állami nyugdíjrendszerre háruló teher csökken) makrogazdasági szinten csak évtizedek múlva keletkezik. Ennek oka, hogy a magánnyugdíj-pénztártagok túlnyomó többsége csak évtizedek múlva lépi át a nyugdíjkorhatárt, így csak évtizedek múlva jelent fizetési könnyebbséget az államnak az, hogy hátrányos megkülönböztetést alkalmaz a nyugdíjszabályok terén. Egy évtizedek múlva előálló megtakarítás nyilvánvalóan alkalmatlan eszköz egy aktuális finanszírozási probléma kezelésére, a jelenleg fennálló államadósság csökkentésére, a nyugdíjkassza vagy a költségvetés egyenlegének javítására.

A szabad nyugdíjválasztás egyébként legitim céljával pedig nyilvánvalóan nem áll semmiféle kapcsolatban a diszkriminatív szabályozás. A pénztárválasztás szabadsága nem-diszkriminatív szabályozással is megteremthető.

Az 1997. évi LXXXI. törvény 2. § (6) bekezdése által alkalmazott különbségtétel objektív és ésszerű indokának hiányával összefüggésben fontos még rámutatni arra, hogy az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlata (Sporrong and Lönnroth, para 73, Kjartan Asmundsson v Iceland – para 43-44) szerint a közérdek nem szolgálható olyan módon, amely aránytalanul és szélsőségesen terheli egy jogosultság alanyát. Azaz, még ha a diszkriminatív szabályozás alkalmas is lenne olyan célok elérésére, mint a nyugdíjkassza egyensúlyának fenntartása vagy az államadósság csökkentése, a különbségtétel olyan aránytalan terhet ró a magán-nyugdíjpénztár tagsági jogviszonnyal rendelkező személyekre, mely tehertétel alkalmazásával a közérdek nem szolgálható. Hiszen az akár évtizedekig tartó egyoldalú fizetési kötelezettség-teljesítés és idős korban a társadalombiztosítási nyugellátás adott esetben szinte teljes hiánya olyan aránytalan tehertételt jelent a jogosultakra nézve, amely közérdek szolgálatának alapjául nem szolgálhat.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Fentiek alapján indítványozom, hogy a T. Alkotmánybíróság állapítsa meg a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 2. § (6) bekezdésének alkotmányellenességét, és semmisítse meg a hivatkozott rendelkezést.

Budapest, 2011. február 28.

Tisztelettel: